

ZPRÁVA O KONFERENCI THE PATTERN AND THE IMAGE

Ve dnech 17.–18. listopadu 2022 se v Praze konala mezinárodní patristická konference s názvem *The Pattern and the Image: Insights from the Alexandrian Exegetical Tradition* („Vzor a obraz: Vhledy, jež skýtá alexandrijská exegetická tradice“). Záštitu nad konferencí převzala Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy a Česká patristická společnost. Přednášky se konaly ve Vratislavově síni Královské kolegiální kapituly sv. Petra a Pavla na Vyšehradě.

Záměrem organizátorů bylo představit téma vztahu vzoru a obrazu poněkud šířeji než jen na patristické půdě a prozkoumat jeho kořeny jak v řecké filosofické, tak v židovské hellénistické tradici. První den konference program zahájily dva příspěvky na téma „vzor a obraz“ u Platóna a Plótína (Ondřej Krása, „World as an Image in Plato“, a Ota Gál, „The Pattern and the Image in Plotinus: Plato’s Heritage“), věnující se možným důvodům označování smyslu vnímatelného světa za obraz u Platóna a zkoumání kontinuity myšlení Platóna a Plótína ve vztahu k umění. Tematicky tato sekce vyvrcholila přednáškou Lenky Karfíkové, „The Iconic Structure of Reality in the Platonic Tradition and Its Christian Reinterpretation“, ve které byly motivy spojené s pojmy obraz a připodobnění přivedeny od Platóna a Plótína ke křesťanským autorům 3. a 4. století Órigenovi, Athanasiovi z Alexandrie a Řehořovi z Nazianzu.¹ V odpolední části nejprve tři příspěvky představily dílčí aspekty stejného tématu v židovské tradici, zejména u Filóna Alexandrijského (Marcela Andoková, „Moses as the Model of a Hellenistic King in Ezekiel the Tragedian“, Adrian Flores Lopez, „The ‘Human Body’ in the Philo’s Interpretation of Gn 1–3: A Testimony to the Polysemy of Images in his Allegorical Exegesis“, a Markéta Dudziková, „The Image Ascending to Its Archetype according to Philo of Alexandria“); byly věnovány židovské dramtizaci Mojžíše po vzoru hellénistických králů, mnohovýznamovosti pojmu „obraz“ u Filóna a, u téhož autora, vztahu lidské mysli k inteligibilnímu a nestvořenému, jenž umožňuje vzestup mysli skrze svět k Bohu. Poté Gregory E. Sterling v přednášce „Day One and the Intelligible World: An Alexandrian Exegetical Tradition?“ zkoumal ztotožňování inteligibilního světa s „jedním dnem“ dle *Gn 1,5* v alexandrijské tradici, zejména u Klementa, Órigena a Eusebia z Kaisareie. Ve večerní části prvního dne konference se čtyři příspěvky zabývaly otázkami pojetí obrazu u autorů alexandrijské exegetické tradice 3. století Klementa a Órigena a také v díle Řehoře z Nyssy (Pierluigi Banna, „The Copy and the Revelation. Protagonists and Contents of Partial Truths in Clement of Alexandria“, Sincero Mantelli, „*Servant mysterium Trinitatis*’. The Role of Seraphim

¹ Viz česká verze příspěvku L. Karfíkové v tomto čísle časopisu.

[Is 6, 2–3] in Concealing and Revealing the Nature of God in the Origenian Work and Its Sources“, Matteo Monfrinotti, „Εἰκὼν and ὁμοίωσις in the Anthropology of Clement of Alexandria and Gregory of Nyssa. Theological Convergence?“, a Pavel Dudzik, „Origen of Alexandria and His Use of Prov 8:22–25 LXX“; týkaly se vztahu křesťanské pravdy a částečné pravdy nekřesťanů u Klementa Alexandrijského, Órigenova výkladu prorokovy vize dvou Serafů interpretované podle trinitárního klíče, pojetí obrazu a podoby v antropologii Klementa a Řehoře a jména Boží Moudrost z Př 8,22 jako souhrnu vzorů budoucího stvoření v Órigenově *Komentáři k evangeliu podle Jana*.

Druhý konferenční den začal ještě návratem k filónskému tématu, totiž k Filónovu pojetí obrazu a vzoru a jeho recepci v raně křesťanském myšlení, v přednášce Justina M. Rogerse „Platonic Patternism and the Ideal Creation: The *Nachleben* of Philo’s *De Opificio Mundi* 15–25 in Alexandrian Christianity“; Rogers zkoumal Filónův pohled na Logos jako prostředkující moc tvořící smyslový svět podle vzorů chápaných jako božské a recepci tohoto náhledu u Klementa, Órigena a Didyma Slepého. Poté zazněly referáty týkající se autorů 4. století, Pseudo-Athanasia, Ambrože z Milána a Řehoře z Nyssy (Viacheslav V. Lytvynenko, „From Created Realities to Prototypes: Partitive Exegesis in the Pseudo-Athanasian *Disputatio contra Arium* [cpg 2250]“, David Vopřada, „World as an Idea and Reality: Ambrose’s Concept of Creation“, Magdalena Marunová, „The Pattern and the Image in Gregory of Nyssa’s Searching for the Perfect Virtue“), z nichž první příspěvek srovnával užití exegetické metody postupující od stvořených skutečností k předobrazům v Pseudoathanasianské *Disputatio contra Arium* a v Athanasiových pravých *Orationes contra Arianos*, druhý se zaměřil na Ambrožův koncept stvoření, podle něhož je viditelný svět obrazem neviditelného a nebeského světa jako skutečnosti, a zamýšlel se nad hodnotou, kterou Ambrož přisuzuje stvořenému světu a existenci a dějinám lidstva; třetí příspěvek se soustředil na téma Kristových jmen a roli účasti na nich ve snaze o dokonalost člověka. V posledním, odpoledním bloku účastníci promluvili (oproti původnímu programu anglicky) na téma z latinské terminologie u Augustina (výkladové a překladové možnosti pojmu Slovo/Verbum) a k trinitárním aspektům patrným v postavě Panny Marie u Řehoře z Nyssy (Róbert Horka, „Latin Equivalents of the Term Logos/Verbum and Their Interpretative Meaning in the Sermons of St. Augustine“, Petr Havlík, „Mary and the Trinity: Trinitarian Features of God’s Image in Man in Gregory of Nyssa“).

Konference přinesla jak dílčí, detailní příspěvky k tématu „vzor a obraz“ v kosmologických, christologických i antropologických souvislostech, tak shrnující přednášky k tomuto důležitému konceptu, soustavně přítomnému v myšlení mnoha předkřesťanských, židovských i raně křesťanských autorů. Byla příležitostí sledovat proměny tohoto konceptu i jeho konkrétní podoby u různých autorů na poměrně dlouhé časové ose. Co je neméně důležité, nad tímto širokým jednotícím tématem napomohla osobním setkáním badatelů věnujících se patristice, ale i filosofii a biblistice, ze čtyř zemí.